

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Університетський коледж

ПРОГРАМА
Фахового випробування

Галузь знань 0101 Педагогічна освіта
Спеціальність 5.01010601 Соціальна педагогіка
ОКР: молодший спеціаліст
На базі: ОКР: кваліфікований робітник

Київ 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Професійна підготовка сучасного фахівця в галузі соціальної педагогіки передбачає урахування потреб у забезпеченні професійної мобільності соціальних педагогів в ситуації безперервної освіти. Діяльність соціального педагога має відповідати високим вимогам щодо рівня компетентності та здатності постійного самовдосконалення, творчої реалізації виробничих завдань. Разом із засвоєнням базових професійних знань освітній процес має сприяти формуванню у майбутнього спеціаліста таких професійно-особистісних якостей як педагогічне мислення, професіно-педагогічна самосвідомість, професійна ідентичність, розвитку педагогічних здібностей та психологічної готовності до виконання професійних функцій.

Програма фахового випробування для прийому на навчання за спеціальністю 5.01010601 Соціальна педагогіка (галузь знань 0101 Педагогічна освіта) є нормативним документом Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка, розроблений цикловою комісією з педагогічної освіти на основі Правил прийому до Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка, навчального плану та навчальних програм з фахової підготовки.

Програма орієнтована на виявлення у абітурієнтів, що мають диплом кваліфікованого робітника, загальних уявлень про загальну педагогіку, загальну, вікову, педагогічну психологію, інші психолого-педагогічні дисципліни, що складають базис освітньої діяльності; первинних уявлень про професію соціального педагога, її значимість у суспільстві; місію соціального педагога та організацію соціально-педагогічної роботи в школі, соціальній службі.

Програма містить перелік тем, завдання, критерії оцінювання знань зі вступу до спеціальності, загальної педагогіки, загальної, вікової, педагогічної психології, анатомії і фізіології людини, валеології, охорони праці, інформаційних технологій і технічних засобів навчання, предмету «Людина в сучасному соціумі», а також уміння застосовувати ці знання для розв'язання практичних завдань.

На фаховому випробуванні вступник повинен показати:

- наявність знань з анатомії і фізіології людини, валеології, загальної педагогіки, загальної, вікової, педагогічної психології та дисциплін циклу професійно-практичної підготовки;
- аналізувати педагогічні ситуації і пропонувати власний варіант дій у запропонованих ситуаціях спираючись на теоретичні знання із зазначених вище навчальних дисциплін;
- складати фрагменти конспектів різних форм організації соціально-педагогічної роботи.

Форма проведення – усне та письмове фахове випробування

Кількість білетів – 30.

Кількість завдань у білеті – 2 (виконання 15 тестових завдань одиночного вибору та аналіз педагогічної ситуації з пропозицією власного варіанту дій).

Оцінювання: завдання оцінюється за 100-бальною шкалою.

Критерії оцінювання подані у таблиці.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Кількість балів (max – 200)	Критерії
До 99	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.
100 – 132	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач
133 – 166	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
167 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Освітнє середовище студента

Становлення ідеї університету. Історія розвитку Київського університету імені Бориса Грінченка. Життєвий і творчий шлях Бориса Дмитровича Грінченка. Сучасна структура КУБГ.

Організація освітнього процесу у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Особливості навчання як комунікативного процесу. Роль слухання (аудіювання) у комунікації. Усне мовлення, його види і форми. Спілкування з аудиторією (публікою) під час публічних виступів. Читання, його роль у навчальній діяльності студентів. Види читання. Тематичні виписки. Тези. Конспект. Письмові творчі роботи. Есе. Реферат.

Методи і прийоми роботи з інформацією. Створення смарт-інтернету як необхідна умова навчання в сучасному ВНЗ. Електронні ресурси Університету. Інформаційні ресурси бібліотеки. Електронна колекція EBSKO/ інформаційні послуги та сервіси. Корпоративна електронна пошта. Міжнародні академії в Університеті. Microsoft Office 365 для навчання. Університет в соціальних мережах. Пошук навчально-наукових матеріалів в Інтернеті. Система електронного навчання Університету

Я – студент-грінченківець. Поняття «студент». Соціальні портрети сучасного студента і студента Київського університету імені Бориса Грінченка. Бути студентом – відповідально. Від чого залежить ефективність діяльності студента. Права та обов'язки студентів-грінченківців. Перспективи щодо працевлаштування після закінчення Університету. Студентська група. Що таке Болонський процес. Кредити ЕКТС у навчальному процесі. Форми організації навчання. Контроль успішності студентів.

Професійне становлення майбутнього педагога.

Загальна характеристика педагогічної професії. Сутність і функції педагогічної діяльності. Становлення і розвиток педагогічної професії.

Особливості педагогічної діяльності. Структура педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування.

Вимоги до особистості педагога. Учитель як суб'єкт педагогічної діяльності. Професійно зумовлені вимоги до особистості вчителя. Роль особистісних якостей вчителя в педагогічній діяльності.

Саморозвиток та самовиховання майбутнього педагога. Резерви приховані в нас. Цілі та їх досягнення. Нові корисні звички – шлях до успіху. Формування професіоналізму. Особистісне та професійне самовизначення та самовдосконалення. Як обрати успішний шлях.

Професійна етика вчителя. Етика взаємин педагога. Взаємини «вчитель - учень». Взаємини «вчитель – батьки». Взаємини «вихователь – педагогічний колектив». Норми педагогічної моралі. Категорії педагогічної етики. Педагогічний такт. Соціальна позиція педагога. Вимоги до вчителя початкових класів.

Розвиток педагогічних здібностей майбутнього педагога. Структурні компоненти педагогічної майстерності. Професійно-педагогічні здібності. Характеристика основних груп здібностей.

Рекомендована література.

1. Волинець К. І. Вступ до спеціальності : початкова освіта : модуль 2 : навч. посіб. / К.І. Волинець, О.М. Ващенко, Т.В. Кравченко ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Пед. ін-т. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2011. – 148 с.
2. Я – студент. Навчальний посібник [Текст]. / за заг. ред. В.О. Огнев'юка. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016.

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Загальні основи педагогіки.

Виникнення і становлення педагогіки як науки. Історичні етапи розвитку педагогіки. Характеристика систем виховання в різні історичні епохи. Виникнення перших шкіл у стародавній Індії, Китаї, Єгипті. Залежність систем виховання від соціальних умов життя. Зародження елементів педагогічної теорії у працях стародавніх грецьких та римських філософів.

Епоха Відродження, виникнення гуманістичної педагогіки. Життя, наукова та педагогічна діяльність Я.А. Коменського. Стислий нарис подальшого розвитку ідей представників гуманістичної педагогіки XVII-XX ст.

Суть та завдання педагогіки у працях класиків педагогіки: К.Д. Ушинського, А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського.

Виховання – найдавніше поняття суспільного розвитку. Походження слова «педагог». У стародавньому

Вавилоні, Єгипті учителями були жерці, а в Греції – філософи, поети.

Предмет і об'єкт педагогіки, її функції і завдання. Система педагогічних наук, взаємозв'язки педагогіки з іншими науками. Основні частини педагогіки: загальна педагогіка, теорія виховання, школознавство. Спеціальні галузі педагогіки: дефектологія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка, логопедія. Історія педагогіки. Значення класичної педагогічної спадщини. Методики вивчення окремих дисциплін. Шкільна гігієна. Етнопедагогіка.

Методи науково-педагогічних досліджень. Необхідність для вчителя володіти системою методів науково-педагогічних досліджень. Основні напрямки сучасних науково-практичних досліджень педагогічної діяльності, виховання та навчання учнів. Загальне поняття про методи науково-педагогічних досліджень. Діалектичний підхід до педагогічних досліджень. Групи методів науково-педагогічних досліджень: методи роботи з літературою, методи вивчення педагогічного досвіду, дослідницько-експериментальна робота, математичні методи. Різновид методів педагогічних досліджень. Дослідницько-експериментальна робота педагога. Визначення концептуального апарату дослідження. Логіка психолого-педагогічного дослідження.

Методи і основні правила вивчення учнів. Спостереження як метод (види спостережень, наукові вимоги до організації спостережень).

Вивчення шкільної документації, діяльності учнів і педагогів.

Дидактика. Процес навчання.

Сутність процесу навчання. Дидактика – теорія освіти і навчання. Дидактика і методика викладання окремих навчальних предметів, їх взаємозв'язок. Двосторонній характер процесу навчання. Викладання і учіння - взаємопов'язані процеси сумісної діяльності вчителя та учнів. Участь учня як суб'єкта процесу навчання. Функції процесу навчання: освітня, виховна, розвиваюча, їх взаємозв'язок.

Сутність і функції навчання. Методологічна основа і рушійні сили навчального процесу. Логіка і структура процесу засвоєння теоретичних знань: сприймання навчального матеріалу, засвоєння нових знань, узагальнення та систематизація знань, застосування знань на практиці. Роль учителя на кожному етапі застосування знань. Механізм формування умінь та навичок, його наукове обґрунтування.

Система факторів та способів, що забезпечують оптимальне навчання та учіння.

Зміст освіти. Поняття про зміст освіти, його складові. Загальна характеристика змісту освіти. Освітня система в Україні. Стандарти освіти. Основні джерела змісту освіти. Поняття про програмний матеріал, початкові предмети, навчальний план, його структура. Навчальна програма, її призначення, принципи побудови та структура. Підручники і навчальні посібники.

Поняття про закономірності, принципи та правила навчання. Характеристика принципів навчання. Правила навчання. Характеристика принципів.

Визначення методу навчання. Істотні ознаки методів навчання. Зв'язок методів навчання з рівнем розвитку суспільства, науки, техніки, культури. Складові методів, їх взаємодія. Функції методів навчання. Структура методів навчання. Вимоги до методів навчання. Функції методів навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання. Основа класифікації: джерело знань, логічний шлях засвоєння знань, рівень навчально – пізнавальної діяльності. Методи організації і здійснення навчально – пізнавальної діяльності. Методи стимулювання і мотивації. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.

Характеристика словесних наочних і практичних методів навчання. Вимоги до використання окремих методів навчання. Умови та фактори, що впливають на вибір методів навчання.

Сутність форми організації навчання. Ознаки, характерні для різних форм організації навчання. Класифікація форм організації навчання за провідною освітньою метою. Різноманітність форм організації навчання. Системність форм організації навчання. Система елементів, які входять до форм організації навчання.

Види навчання. Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання у працях Я.А. Коменського. Класно-урочна система навчання та її модифікації.

Урок як провідна (основна) форма організації навчальної діяльності у сучасній школі. Поняття про структуру уроку, її мікроелементи та макроелементи, особливості структурування різних типів уроків. Багатоваріативність структури уроків. Дидактичні особливості інтегрованих уроків, нестандартних уроків з музичного мистецтва. Вимоги до уроку музичного мистецтва. Підготовка учителя до уроку.

Контроль, перевірка і оцінка навчальних досягнень учнів. Сутність понять «контроль» та «перевірка». Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок у школі. Індивідуальний підхід до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Діагностика навчальних досягнень учнів та критерії їх визначення. Визначення оцінки, як системи певних показників, яка відображує певні знання та вміння учнів. Функції оцінки. Педагогічні вимоги до оцінки

знань, умінь і навичок учнів.

Теорія виховання. Сутність процесу виховання.

Сутність виховного процесу. Структура виховного процесу. Характеристика виховного процесу, його функції: виховання, самовиховання і перевиховання, його діалектика і рушійні сили. Принципи та закономірності виховання. Основні напрями і особливості виховного процесу. Теорія виховання як наука і навчальна дисципліна. Компоненти процесу виховання. Характеристика складових частин виховання.

Проблеми мети виховання в педагогіці. Головна мета виховання у роботах видатних педагогів: К.Д. Ушинського, А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського. Взаємозв'язок різновидів мети. Соціальна зумовленість мети виховання, її ідеологічні орієнтації на сучасному етапі розвитку держави. Концепція національного виховання. Всебічний і гармонійний розвиток особистості – насущна потреба сучасного суспільства. Комплексний підхід до виховання школяра.

Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи. Структура методів виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика окремих методів виховання. Методи формування свідомості: розповідь, пояснення, бесіда, переконання, самонавіювання, можливості їх використання і особливості застосування на уроці фізичного виховання. Виховання на позитивних прикладах батьків, вчителів, товаришів, на прикладах національних героїв України, всесвітньо відомих вчених, просвітителів. Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки: вправи, гра, привчання, ситуації.

Переключення. Вимога. Формування і використання громадської думки дитячого колективу в працях В.О. Сухомлинського, Ш.О. Амонашвілі. Умови оптимального вибору методів виховання.

Форми організації виховання. Класифікація форм організації виховної роботи. Умови забезпечення активності дітей, їх репродуктивної та творчої діяльності. Особистісний підхід у виховній індивідуальній формі роботи. Позакласне та позашкільне виховання, особливості проведення спортивної оздоровчої роботи в школі. Напрямки виховання.

Поняття про мораль. Національний характер виховання. Морально-етичні норми, що історично склалися в народі. Народна педагогіка, відображення у ній морально-етичних норм народу. Зміст морального виховання громадянина України, патріота своєї Батьківщини. К.Д. Ушинський, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський про шляхи формування дисципліни і культури поведінки.

Розумове виховання: сутність, мета, завдання. Поняття про інтелект. Шляхи, засоби і методи розумового виховання.

Трудове виховання як складова процесу виховання. Традиції і звичаї трудового виховання в історії українського народу. Система трудового виховання: трудове навчання, різноманітні види дитячої праці, робота з профорієнтації. Шляхи трудового виховання, привчання до систематичної праці у процесі навчання, праця у позакласній роботі, праця дітей у сім'ї.

Поняття про естетику, естетичне виховання, естетичну культуру. Завдання естетичного виховання, його зв'язок з іншими аспектами виховання особистості. Засоби естетичного виховання. Шляхи естетичного виховання. Виховання на уроках естетичного циклу, зокрема на уроках музичного виховання. Естетичне виховання у позакласній та позашкільній діяльності. Естетика організації життя учнів. В.О. Сухомлинський про естетичне виховання дітей засобами природи та мистецтв

Роль фізичного виховання у працях класиків педагогічної думки. Завдання фізичного виховання та збереження здоров'я дітей. Засоби фізичного виховання: вправи (гімнастика, ігри, спорт, туризм), природні і гігієнічні фактори. Шляхи фізичного розвитку школярів. Система фізичного виховання школярів.

Виховання учнівського колективу. Принцип паралельної дії у працях А.С. Макаренка. Стадії розвитку колективу та роль педагога на кожній із них. Шляхи формування колективу. Органи учнівського самоврядування, актив, лідер. Фактори розвитку колективу.

Робота класного керівника. Сутність роботи класного керівника. Функції класного керівника. Напрямки, зміст виховної роботи класного керівника. Напрямки і форми роботи класного керівника. Планування роботи класного керівника: форма плану виховної роботи, розділи плану. Робота класного керівника з вивчення учнів. Робота класного керівника з організації та проведення виховної роботи. Форми позакласної виховної роботи: класна година, етична бесіда, диспут, свята, культпоходи, вікторини, колективні творчі справи тощо. Робота класного керівника з батьками учнів.

Сімейне виховання. Поняття сім'ї та сімейних стосунків. Історичні типи сім'ї. Сімейні традиції українського народу. Функції сім'ї. Вимоги до батьків. Шляхи і засоби підвищення психолого – педагогічної культури батьків. Негативні впливи на сімейне виховання об'єктивних та суб'єктивних чинників.

Особливості й перспективи розвитку сучасної сім'ї. Форми й методи роботи вчителя з батьками учнів. Педагогічне керівництво вихованням дітей у сім'ї.

Школознавство. Управління освітою.

Система освіти в Україні. Українське школознавство як важлива частина національної педагогіки.

Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Залежність системи освіти від соціально-політичних, економічних, наукових та культурних факторів. Структура і основні компоненти народної освіти. Альтернативні школи. Нові типи навчальних закладів: ліцеї, гімназії, коледжі, приватні школи тощо.

Основні принципи побудови системи освіти України: рівність всіх громадян в одержанні освіти, обов'язковість освіти, безкоштовність освіти, виховання тощо. Національна система освіти України та її структура. Принципи і структура в концепції розвитку національної школи в Україні. Закон України «Про освіту». Рівні освіти у сучасній Україні і нормативні документи про освіту.

Адміністративно-управлінський персонал навчального закладу. Педагогічний персонал. Навчально-допоміжний та обслуговуючий персонал школи.

Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Інновації, як нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють окремі установи та організації, як суттєвий діяльний елементом розвитку освіти взагалі, реалізації конкретних завдань у навчально-виховному процесі. Передовий педагогічний досвід. Форми і методи втілення передового досвіду: відкриті уроки, усні повідомлення результатів вивченого, узагальнення передового педагогічного досвіду у виступах педагогів у школах, на нарадах, на семінарах, у формі методичних листів, методичних розробок, статей, монографій. Наочно-демонстраційна популяризація передового педагогічного досвіду. Втілення досягнень педагогічної науки в шкільну практику.

Керівництво навчально-виховною роботою школи. Поняття про управління як цілеспрямовану діяльність з метою розвитку, удосконалення, впорядкування. Державний та суспільно-державний характер управління школою. Інспектування роботи школи. Внутрішнє керівництво і контроль. Адміністративно-управлінський персонал навчального закладу. Педагогічний персонал. Навчально-допоміжний та обслуговуючий персонал школи. Посадовий сертифікат як сукупність прав і обов'язків працівника.

Залежність особового складу навчального закладу від його типу. Державні документи, що регламентують діяльність школи. Питання управління і керівництво школою в Законі України «Про освіту»; положення про дошкільні, загальноосвітні та вищі навчально-виховні заклади.

Статут середньої загальноосвітньої школи та концепція національної загальноосвітньої школи різних регіонів України.

Планування роботи в школі. Вимоги до планування. Форми планування. Календарність планування (розподіленість загальношкільних заходів на семестри, чверті, місяці, тижні).

Види планів за терміном передбачення і реалізації дій: перспективне, річне й поточне. Характерна особливість цих планів. Річне планування. Значення планування.

Особливості внутрішньошкільного контролю. Внутрішньошкільне керівництво і контроль, планування роботи. Система планування і види планування: перспективний план роботи; річний, календарний, календарно-тематичний плани; розклад уроків, недільний план, плани роботи класних керівників, громадських організацій, методичних об'єднань, факультативів, гуртків; план роботи шкільної бібліотеки, роботи з батьками тощо. Система обліку роботи в школі.

Методична робота в школі. Мета організації методичних об'єднань вчителів та їх робота. Структура, зміст та форми методичної роботи. Форми підвищення кваліфікації вчителів: самостійна робота, участь в роботі предметної комісії, відкриті уроки, семінари, конференції, педагогічні читання, навчання на курсах підвищення кваліфікації та ін. Самоосвіта вчителів.

Педагогічна рада в школі та Громадська рада (Рада школи) з народної освіти, їх функції, зміст і форми діяльності. Склад педагогічної ради школи. Зміст роботи педагогічної ради. Положення про педагогічну раду школи.

Проблеми вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду учителів і педагогічних колективів, впровадження в практику школи досягнень педагогічної думки.

Рекомендована література

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П.Волкова. — К.: Академія, 2003.- 576 с.
2. Зайченко І.В. Навчальний посібник. / І.В.Зайченко. – К.: Освіта України, КНТ, 2016. – 528 с.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка: Підручник. - 3-тє вид., випр. / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко— К.: Знання-Прес, 2008. - 447 с.
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. / О.Я. Савченко - К.: Грамота, 2012. - 504с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. — К.: Академія, 2009. - 544 с.

ЗАГАЛЬНА, ВІКОВА І ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Вступ до психології.

Предмет психології, її завдання і методи. Історичні етапи розвитку психології. предмет і завдання психології як науки. Загальнопсихологічні категорії. Галузі психологічної науки. Принципи та етапи психологічного дослідження. Методи психологічного дослідження.

Розвиток психіки та свідомості. Історія розвитку психіки. Відмінність психіки людини від психіки тварин. Поняття про свідомість, її особливості та функції. Структура свідомості. Рівні вияву психіки людини. Філогенетичні та онтогенетичні фактори формування свідомості.

Пізнавальні процеси.

Увага. Поняття про увагу, її критерії та функції. Теорії та фізіологічні основи уваги. Види уваги. Властивості уваги та їх розвиток.

Відчуття і сприймання. Поняття про відчуття. Класифікація різновидів відчуттів. Поняття про сприймання. Фізіологічні основи сприймання. Класифікація і види сприймання.

Пам'ять. Поняття про пам'ять. Функції та теорії пам'яті. Види пам'яті та їх особливості.

Мислення і мовлення. Поняття про мислення, його особливості. Розумові дії та операції мислення. Форми та види мислення. Індивідуальні особливості мислення. Фізіологічні основи мовлення. Види мовлення та їх характеристика

Уява. Поняття про уяву, її функції та особливості. Види уяви, їх особливості. Фізіологічні основи процесів уяви. Форми уяви.

Емоційно-вольова сфера.

Емоції та почуття. Поняття про емоції та почуття, їх особливості. Функції емоцій та почуттів. Фізіологічні основи переживання людиною емоцій та почуттів. Вияви емоцій та почуттів. Види емоцій та почуттів. Вищі почуття. Форми переживання емоційних станів людиною

Воля. Поняття про волю як психологічну категорію, її функції. Філософські основи вольової регуляції. Аналіз вольових дій. Психологічна структура вольового акту. Вольові якості особистості.

Психологічна характеристика особистості та діяльності.

Загальне поняття про особистість та діяльність. Поняття про особистість як центральну психологічну категорію. Теорії особистості. Структура особистості. Особистість як суб'єкт і об'єкт міжіндивідних взаємин. Самосвідомість, її функції та структура. Активність і діяльність. Поняття про діяльність, її функції. Зміст структури діяльності. Засоби діяльності. Механізм формування навички. Основні види діяльності. Поняття про спілкування, його структура. Види, засоби та функції спілкування. Конфлікти в спілкуванні, їх причини та способи врегулювання.

Темперамент. Поняття про темперамент. Критерії темпераменту. Історія розвитку вчення про темперамент. Тип вищої нервової діяльності та темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту.

Характер. Поняття про характер. Історія його вивчення. Фізіологічні основи характеру. Структура рис характеру та його виразні ознаки. Акцентуації характеру. Механізми формування характеру людини в онтогенезі.

Здібності. Поняття про здібності, їх природу. Ознаки наявності здібностей до певного виду діяльності. Види здібностей та рівні їх прояву. Механізми розвитку здібностей.

Основи вікової психології.

Загальні питання вікової психології. Місце вікової психології в системі наукового знання. Витоки вікової психології як науки.

Психічний розвиток новонародженого та немовляти. Анатомо-фізіологічні особливості немовляти. Структура періоду немовляти

Психологічні особливості дітей раннього віку. Соціальна ситуація розвитку дітей раннього віку. Динаміка провідної діяльності в ранньому віці. Особливості розвитку пізнавальної сфери дитини раннього віку. Формування особистості дитини раннього віку. Криза 3-х років.

Психічний розвиток дитини дошкільного віку. Соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку. Ігрова діяльність - провідна для дошкільного віку. Розвиток пізнавальної сфери дошкільнят. Базові особистісні новоутворення дитини дошкільного віку. Шкільна зрілість дошкільнят, її зміст та складові компоненти.

Психологічні особливості молодшого школяра. Соціальна ситуація розвитку учня початкової школи. Взаємини молодшого школяра з дорослими та ровесниками. Учіння як провідна діяльність молодшого шкільного віку. Новоутворення пізнавальної та особистісної сфер молодшого школяра.

Психологічні особливості підлітка. Вплив фізичного та фізіологічного розвитку підлітка на його психіку. Соціальна ситуація розвитку підлітків. спілкування підлітків з дорослими. Спілкування підлітків з ровесниками. пізнавальні надбання підліткового віку. Особистісні зміни підлітків.

Психологічні особливості старшого школяра. Соціальна ситуація розвитку в юнацькому віці. Розумовий розвиток юнаків. Формування особистості в юнацькому віці.

Рекомендована література

1. Вікова психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: [навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів] / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук ін.]. – К.: Каравела, 2012. – 400 с.
3. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К.: Каравела, 2011. - 464 с.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
5. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / Максименко С.Д. - К: «Центр навчальної літератури», 2004. – 222 с.
6. Павелків Р.В. Загальна психологія: підручник / Павелків Р.В. - К.: Кондор, 2012. – 576 с.
7. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручник / Павелків Р.В. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
8. Педагогічна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.

АНАТОМІЯ І ФІЗІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ

Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Внутрішнє середовище організму (кров, лімфа).

Предмет, завдання, методи анатомічних та фізіологічних досліджень. Визначення змісту вікової фізіології і шкільної гігієни. Шкільна гігієна в майбутній професійній діяльності учителя. Поняття про структурну і функціональну організацію організму. Загальна характеристика основних закономірностей росту і розвитку дітей і підлітків.

Поняття росту і розвитку. Вплив середовища на ріст і розвиток. Основні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Акселерація (поняття і причини). Вікова періодизація.

Загальний огляд будови і функцій організму. Рівні організації тіла людини: клітина, тканина, органи, система органів, організм. Саморегуляція — універсальна властивість організму. Нервова і гуморальна регуляція функцій організму.

Поняття про здоров'я. Складові та чинники здоров'я. Здоровий спосіб життя та його складові. Формування здорового способу життя на основі традицій українського народу. Взаємозалежність між духовним життям і фізичним здоров'ям людини. Розвиток самосвідомості людини і здоровий спосіб життя. Поняття про геронтологію як науку. Загальні відомості про довголіття. Критерії біологічного віку.

Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Патології фізичного розвитку дітей. Біологічне значення опорно-рухової системи. Загальні відомості про скелет: форма, з'єднання, будова і хімічний склад кісток, ріст кісток, частини скелета. Вікові особливості кісток та скелета. Запобігання викривленню хребта і розвитку плоскостопості. Комплекс вправ для профілактики порушень постави. Комплекс вправ для виправлення (корекції) сутулості.

Загальні відомості про будову м'язів та їх основні групи у людському тілі. Розвиток рухів у дітей. Вікові особливості м'язового апарату. Профілактика та перша медична допомога при травматичних пошкодженнях опорно-рухового апарату.

Значення фізичної культури у розвитку опорно-рухового апарату в дітей та підлітків. Недостатній рівень рухової активності – гіподинамія, як фактор ризику. Гігієнічні вимоги до навчальних меблів та робочої пози учня. Гігієнічні основи фізичного виховання учнів. Внутрішнє середовище організму: кров, лімфа, тканинна рідина.

Вікові особливості крові і кровообігу. Біологічне значення крові. Склад крові: плазма, формені елементи. Імунітет. Роль І.І. Мечникова у створенні вчення про імунітет. Інфекційні хвороби і боротьба з ними. Хвороби, пов'язані з порушенням функцій імунної системи (ревматизм, алергічні хвороби, СНІД). Загартування організму дітей і підлітків. Вікові особливості крові.

Кровообіг. Біологічне значення кровообігу. Будова і робота серця. Серцевий цикл. Регуляція роботи серця. Вікові зміни серця. Велике і мале коло кровообігу. Кровоносні судини: будова, функції. Регуляція роботи судин. Вікові особливості кровоносних судин. Особливості кровообігу плоду.

Профілактика та перша медична допомога при серцево-судинних захворюваннях і кровотечах. Шкідливий вплив куріння й вживання алкоголю на серце і судини.

Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Харчування дітей. Вікові особливості процесів виділення.

Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи. Біологічне значення дихання. Загальна будова органів дихання (носова порожнина, носоглотка, гортань, трахея, бронхи, легені). Дихальні рухи (механізм вдиху і видиху). Типи дихання. Глибина і частота дихання. Газообмін у легенях і тканинах. Регуляція дихання. Особливості збудливості дихального центру у дітей. Вікові особливості будови і функції органів дихання. Валеологічне значення носового дихання.

Валеологічна оцінка мікроклімату приміщення. Гігієнічні вимоги до мікроклімату приміщення та перебування дітей та підлітків на повітрі. Особливості дихання під час спокою та фізичної роботи. Дихальні вправи для формування правильної дикції.

Причини розладів дихання та перша допомога при них. Перша допомога при зупинці дихання: у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою.

Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи оздоровчого харчування. Біологічне значення травлення. Система органів травлення: будова, функції. Особливості травлення в ротовій порожнині, шлунку, кишечнику. Регуляція травлення. Вікові особливості травлення. Профілактика шлунково-кишкових захворювань.

Обмін речовин як основна функція життя. Обмін білків, жирів, вуглеводів. Водний і мінеральний обмін. Вітаміни. Збереження вітамінів в їжі. Недостатнє харчування та його наслідки: дистрофія, обмеження росту, затримка статевого дозрівання. Надмірне харчування, ожиріння. Зміни в організмі при ожирінні. Вікові особливості пластичного та енергетичного обміну. Харчування. Харчовий раціон.

Валеологічні та гігієнічні основи харчування учнів. Значення та фізіологічні принципи раціонального харчування. Оздоровче та лікувальне харчування. Роздільне і змішане харчування. Вегетаріанство як система харчування. Калорійність добового раціону. Якісний склад добового раціону. Режим та організація харчування.

Вікова фізіологія та гігієна сечовидільної системи. Шкіра. Біологічне значення процесів виділення. Органи виділення людини.

Будова і функції сечовидільної системи людини. Механізм утворення первинної і вторинної сечі. Вікові особливості сечовидільної системи. Запальні явища сечовидільної системи. Утворення каменів в нирках, можливі причини каменеутворення. Профілактика захворювань сечовидільної системи.

Будова і функції шкіри. Профілактика захворювань шкіри. Гігієна шкіри. Принципи загартування організму. Профілактика і перша допомога при тепловому, сонячному ударах, опіках та обмороженнях.

Ендокринна система. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в дошкільних закладах.

Ендокринна система та її вікові особливості. Загальні закономірності діяльності залоз внутрішньої секреції. Гормони. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму. Щитоподібна залоза. Паращитоподібні залози. Гіпофіз. Епіфіз. Надниркові залози. Вилочкова залоза. Підшлункова залоза. Статеві залози. Статеве дозрівання. Статеве виховання учнів. Захворювання ендокринної системи: причини, ознаки, профілактика.

Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Біологічне значення, загальний план будови нервової системи. Вікові зміни морфо-функціональної організації нейрона. Рефлекси. Рефлекторна дуга. Спинний мозок: будова, функції, особливості розвитку. Головний мозок: будова, функції, особливості розвитку.

Значення праць І.М. Сеченова та І.П. Павлова у вивченні функцій кори великого мозку. Умовні та безумовні рефлекси. Гальмування умовних рефлексів. Аналітико-синтетична діяльність. Перша і друга сигнальні системи. Увага. Пам'ять. Роль І.М. Сеченова і І.П. Павлова у створенні вчення про ВНД. Типи ВНД. Темперамент. Характер.

ВНД дитини та характеристика основних етапів її розвитку. Сон, його значення. Фізіологія сну. Гігієнічна організація сну. Стрес та його вплив на розвиток дитини. Шкідливий вплив куріння, наркотиків та вживання алкоголю на нервову систему та дитячий організм у цілому. Профілактика нервово-психічних порушень дитини. Валеологічні та гігієнічні основи психічного розвитку учнів.

Біологічне значення сенсорних систем, або аналізаторів. Вікові особливості аналізаторів. Гігієна аналізаторів.

Гігієна навчально-виховного процесу у початковій школі. Визначення готовності дітей до навчання у школі. Особливості розумової праці. Розумова і фізична працездатність дитини у першому класі. Вдома, її фізіологічна сутність і діагностика. Педагогічні основи подолання ранньої втоми. Перевтома як патологічний стан, заходи щодо її запобігання та режим дня дитини в дошкільних установах.

Сон та його гігієнічне значення. Стрес: різновиди, механізм виникнення, біологічне значення.

Рекомендована література

1. Антонік, В.І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В.І. Антонік, І.П. Антонік, В.Є. Андріанов. - Київ : Професіонал ; Київ : Центр учбової літератури, 2009. - 336 с.
2. Коляденко Г.І. Анатомія людини : підручник для студ. природ. спец. вищ. пед. навч. закладів / Г.І. Коляденко ; М-во освіти і науки України. - 6-те вид. - Київ : Либідь, 2014. - 384 с.
3. Маруненко І.М. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни : курс лекцій / І. М. Маруненко, Є. Неведомська, В. І. Бобрицька ; М-во освіти і науки України, Київський міський педагогічний університет імені Бориса Грінченка. - 2-е вид. - Київ : Професіонал, 2006. - 480 с.
4. Помогайбо, В. Основи антропогенезу : підручник / В. Помогайбо, А. Петрушов, Н. Власенко. - Київ : Академвидав, 2015. - 142 с. –
5. Сидоренко, П.І. Анатомія та фізіологія людини : підручник / П.І. Сидоренко, Г.О. Бондаренко, С.О. Куц. - Київ : Медицина, 2015. - 199 с.

ВАЛЕОЛОГІЯ

Основи здорового способу життя

Вступ. Поняття про здоров'я та його складові. Здоров'я як практична і культурологічна проблема. Здоров'я і хвороба. Основи здорового способу життя.

Стан здоров'я населення України. Демографічна ситуація в Україні на межі двох століть. Основні хвороби, що є безпосередньою причиною смерті сучасної людини. Вплив на стан здоров'я людини екологічних та соціальних чинників.

Науково обґрунтований спосіб життя як основа фізичного здоров'я. Фізична складова здоров'я. антропометричні дані та їхня оцінка. Нормальні показники функціонування серцево-судинної, дихальної, сечостатевої, ендокринної та травної систем. Рухова активність та стан здоров'я. харчування і здоров'я.

Основи психічного здоров'я. Поняття про психічне здоров'я. Психоемоційні стреси і здоров'я. Шкідливий вплив стресу на здоров'я людини. Причини нервово-психічних відхилень в учнів. Подолання психологічного перевантаження. Етика спілкування - одна із складових психічного здоров'я людини. Валеологічні принципи організації навчально-виховного процесу в школі. Вплив навчального процесу на здоров'я учнів. Загально-педагогічний принцип: бережливе ставлення до здоров'я дітей.

Попередження хвороб і девіантної поведінки

Соціальні й психофізіологічні причини вживання наркотичних речовин та шляхи профілактики різних форм девіантної поведінки. Тенденції поширення шкідливих звичок серед дітей і молоді. Вплив тютюнопаління на організм людини. Медико-біологічні та психологічні аспекти алкоголізму. Медико-біологічні та психолого-педагогічні аспекти наркоманії. Основні причини та правові аспекти підліткової наркоманії. Вплив наркотиків на фізичне та психічне здоров'я, репродуктивну функцію людини. Методичні аспекти профілактики і раннього виявлення токсикоманій у неповнолітніх.

Статеве виховання як основа формування здорової сім'ї та профілактики хвороб, що передаються статевим шляхом. Статеве виховання дітей та підлітків. Формування та збереження репродуктивного здоров'я. Планування сім'ї. Біологічні, психологічні та соціальні основи формування сім'ї. Аспекти перебігу фізіологічної вагітності. Здоров'я майбутніх батьків і дитини. Причини, що призводять до проблеми вагітності. Медико-генетичне консультування, принципи, загальні положення. Методи контрацепції. Профілактика абортів як фактора збереження репродуктивного здоров'я жінки. Фактори, що порушують репродуктивне здоров'я. Ознайомлення з науково обґрунтованими методиками та системами, що забезпечують збереження і зміцнення здоров'я. Світовий та вітчизняний досвід навчання здоров'ю. Міжнародні проекти, що здійснюються в Україні.

Рекомендована література

1. Бабін І.І., Царенко А.В., Черняк В.М., Яцук Г.Ф. Пізнай себе. Матеріали до курсу «Валеологія» / Бабін І.І., Царенко А.В., Черняк В.М., Яцук Г.Ф. – Тернопіль, 2012. – 206 с.

2. Валецька Р.О. Основи валеології. Підручник / Валецька Р.О. – Луцьк: Волинська книга, 2013. – 348 с.
3. Грибан В.Г. Валеологія. Підручник / Грибан В.Г. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 214 с.
4. Іващук Л.Ю., Онишкевич С.М., Валеологія. Навчальний посібник / Іващук Л.Ю. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 400 с.

ОХОРОНА ПРАЦІ

Правові та організаційні питання охорони праці

Вступ. Загальні питання охорони праці. Терміни та визначення основних понять в галузі охорони праці. Людина в процесі праці. Поняття ризику як міри небезпеки. Система управління охороною праці.

Правові та організаційні основи охорони праці. Законодавче та нормативно-правове забезпечення охорони праці. Законодавство про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці. Міжнародні правові акти з охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства з охорони праці.

Державне управління, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Загальна структура органів управління. Центральні та регіональні органи управління. Державний нагляд, відомчий та громадський контроль за охороною праці.

Охорона праці на підприємстві. Обов'язки та повноваження роботодавця та посадових осіб підприємства. Права та обов'язки працівників. Служба охорони праці. Комісія з питань охорони праці. Громадський контроль. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Навчання з питань охорони праці.

Основи фізіології та гігієни праці. Виробнича санітарія.

Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Загальні положення. Повітря робочої зони. Освітлення виробничих приміщень. Шум, ультразвук та інфразвук. Вібрація. Іонізуючі випромінювання. Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного та оптичного діапазону.

Основи виробничої безпеки. Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання та технологічних процесів. Безпека при експлуатації систем під тиском, криогенної техніки, машин, механізмів. Електробезпека.

Основи пожежної безпеки. Основні поняття та визначення пожежної безпеки. Пожежонебезпечні властивості матеріалів і речовин. Пожежовибухонебезпечність об'єкта. Система попередження пожеж. Система протипожежного захисту. Способи і засоби гасіння пожеж. Знаки пожежної безпеки. Порядок дій при пожежі.

Рекомендована література

1. Закони України

1. Конституція України
2. «Про охорону праці».
3. «Про пожежну безпеку»
4. «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
5. «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
5. «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
6. Кодекс Законів про працю України
7. «Про дорожній рух».

2. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП)

1. 0.00-1.04-07 Правила вибору та застосування індивідуального захисту органів дихання.
2. 0.00-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.
3. 0.00-1.31-99 Правила охорони під час експлуатації електронно-обчислювальних машин.
4. 0.00-4.09-07 Типове положення про комісію з питань охорони праці на підприємстві.
5. 0.00-4.11-07 Типове положення про роботу уповноважених трудових колективів з питань охорони праці.
6. 0.00-4.12-05 Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.
7. 0.00-4.29-94 Положення про навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з важкими роботами і роботами зі шкідливими або небезпечними умовами праці.
8. 0.00-4.35-04 Типове положення про службу охорони праці.

9. 0.00-6.02-04 Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

10. 0.00-8.01-93 Перелік посад посадових осіб, які зобов'язані проходити попередню і періодичну перевірку знань з охорони праці.

11. 0.03-4.02-94 Положення про медичний огляд працівників певних категорій.

12. Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах.

13. 0.01-1.01-05 Правила пожежної безпеки в Україні.

14. Безпека життєдіяльності. Нормативні документи для навчальних закладів.

Основна література

1. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці: підручник – 4-е видання, доповнене і перероблене / В.Ц. Жидецький. - К.: Знання, 2010 - 375 с + компакт диск.
2. Гадзюк М.П. Основи охорони праці»: підручник / М.П. Гадзюк, Є.П. Желібо, М.О. Халімовський. – К.: Каравелла. 2008 – 384 с.
3. Грибан В.Г. Охорона праці: підручник / В.Г. Грибан, О.В. Негодченко. – К.: Центр учбової літератури, 2011 – 280 с.
4. Атаманчук П.С. Основи охорони праці: підручник / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна. – К.: Центр учбової літератури. 2011 – 224 с.
5. Грищук В.М. Основи охорони праці: підручник / В.М. Грищук. – К.: Кондор, 2010 – 240 с.
6. Ткачук К.Н. Охорона праці та промислова безпека: навчальний посібник / К.Н. Ткачук, В.В. Зацарний, Р.В. Сабарно. – К.: Лібра. 2010 – 268 с.
7. Гогіташвілі Г.Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: навчальний посібник / Г.Г. Гогіташвілі, Є.Т. Карчевський, В.М. Лапін. – К.: Знання. 2010. – 367 с.
8. Жидецький В.Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів: навчальний посібник / В.Ц. Жидецький. – Львів.: Афіша, 2010. – 176 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ТЗН

Технологія опрацювання навчальної інформації засобами Microsoft Office Word.

Основи роботи з пакетом прикладних програм Microsoft Office. Опрацювання інформації пакетом. Вставка та форматування малюнків. Вставка математичних формул. Вставка та форматування таблиць. Нестандарне застосування таблиць Microsoft Office Word. Вставка посилань, зносок, закладок. Колонки. Режим редагування. Шаблони та стилі. Використання та створення шаблонів та стилів. Макроси. Стандартні поля та поля форми в текстовому редакторі Microsoft Office Word. Створення форми. Вставка автоматичного поля дати. Робота зі змістом документа та його структурою в середовищі текстового редактора, перевірка правопису, оздоблення тексту.

MS Office Excel, бази даних.

Робота в ET Excel. Загальні відомості про бази даних. Створення, заповнення, редагування та форматування таблиць. Упорядкування і фільтрація даних. Автофільтр. Розширений фільтр. Побудова графіків та діаграм в БД. Створення форм в ET Excel. Створення тестів засобами ET Excel. Створення бази даних.

Технологія роботи з Microsoft Office Publisher.

Опрацювання інформації засобами Microsoft Office Publisher. Створення візитки та листівки засобами Microsoft Office Publisher. Створення плакату та афіші засобами Microsoft Office Publisher. Створення календаря, грамоти засобами Microsoft Office Publisher. Створення буклету засобами Microsoft Office Publisher. Створення веб-сайту, додавання різних об'єктів на веб-сторінку. Встановлення зв'язків між сторінками веб-сайту. Збереження веб-сайту в різних форматах: в форматі Microsoft Office Publisher, веб-сторінки.

ТЗН на основі інформаційних технологій

Технічні засоби навчання. Дидактичні основи застосування технічних засобів навчання. Пристрої сканування та друку інформації. Офісна техніка. Засоби мережі Інтернет для пошуку, опрацювання, зберігання, і передачі інформації. Використання хмарних технологій в освіті. Використання хмарних технологій для обробки інформації. Графічні технології. Комп'ютерна графіка. Використання графічних технологій в навчально-виховному процесі. Використання комп'ютера для створення мультимедійних матеріалів. Використання комп'ютера, як аудіо та відео обладнання в умовах навчально-виховного процесу. SMART Board як елемент навчально-методичного комплексу. Базові функції інтерактивної

дошки SMART Board. Створення методичних матеріалів за допомогою додатка Smart Notebook комплексу SMART Board. Робота з об'єктами в середовищі SMART Notebook.

Рекомендована література

1. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 240 с.
2. Глинський Я.М. Практикум з інформатики. Навчальний посібник. – Львів, 2008. (15 примірників)
3. Intel® Навчання для майбутнього. – К.: Видавництво «Нора-прінт», 2006. (30 примірників)
4. Дибкова Л.М. Інформатика і комп'ютерна техніка : навчальний посібник [для студентів вищих навч. закладів] / Л.М. Дибкова. – [вид. 2-е, переробл., доп.]. – К. : Академвидав, 2007. – 416 с.
5. Литвин І.І. Інформатика: теоретичні основи і практикум : підручник. – [2-ге вид., стереотип.] / Литвин, О.М. Конопчук, Ю.Д. Дещинський. – Львів «Новий Світ – 2000», 2007. – 304 с.
6. Морзе М.В. Інформатика: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту / Н.В. Морзе, О.В. Барна, В.П. Вембер, О.Г. Кузьмінська. – К.: Школяр, 2010. – 304 с.: іл.
7. Морзе М.В. Інформатика: підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту / Н.В. Морзе, О.В. Барна, В.П. Вембер, О.Г. Кузьмінська. – К.: Школяр, 2012. – 304 с.: іл

ЛЮДИНА В СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ

Сутність та становлення людини

Об'єкт, предмет та завдання курсу «Людина в сучасному соціумі». Мета, завдання навчальної дисципліни «Людина в сучасному соціумі». Структура навчальної дисципліни. Курс Людина в сучасному соціумі та інші суспільнознавчі дисципліни.

Поняття людини як біосоціальної істоти. Індивідуальність як феномен людини. Феномен людини як біосоціальної істоти. Співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність» в контексті сучасного соціуму. Індивідуальність як феномен людини.

Особа. Особистість. Персона. Громадянин. Гендерна соціалізація особистості. Особистість як предмет дослідження соціальних дисциплін, мистецтво як засіб творення особистості. Співвідношення понять «Особа. Особистість. Персона. Громадянин». Гендерна соціалізація, як процес засвоєння соціальної ролі особистості.

Людина в суспільстві. Людина як представник нації. Вплив визначних історичних постатей українських діячів науки на формування особистості в сучасному соціумі: Я. Мудрого, Г. Сковороди, Б. Хмельницького, М. Грушевського, М. Драгоманова, І. Сікорського, І. Мазепи, І. Скоропадського, І. Виговського, П. Калнишевського, Ю. Шухевича, С. Бендери, С. Петлюри, І. Піддубного, українських родин Ханенків, Терещенків, Симиренків та інших. Історичні події в Україні в ХХ столітті та їх вплив на розвиток особистості. Самосвідомість українського народу на різних етапах його історичного розвитку. Вплив інформації на людину в сучасному соціумі.

Людина в різних аспектах сучасного соціуму

Стереотипи та їх роль у житті людини і суспільства. Види стереотипів (гендерні, соціальні, політичні). Властивості і функції стереотипів. Роль соціальних стереотипів у сприйнятті людиною людини.

Особливості дитячої субкультури в сучасному соціумі. «Субкультура» та її функції. Специфіка дитячої субкультури. Дитяча субкультура в контексті дорослих субкультур. Особливості дитячої субкультури в сучасному соціумі.

Людина і природа. Розуміння біосфери та ноосфери. Антропосфера. Єдність та відмінність природи і суспільства. Взаємодія природи і суспільства у процесі історичного розвитку. Виживання людини і людства – нагальна проблема сучасності.

Людина та використання інформаційних технологій. Наслідки для довкілля використання великої гами електронних технологій, що допомагають збирати, зберігати і розповсюджувати інформацію. Цифрова еволюція, що відбувається сьогодні в системах комунікацій. Марнотратство чи збереження ресурсів? Вплив інформаційних технологій на особистість. Моніторинг довкілля. Роль освіти в допомозі людям застосувати з користю для себе зростаючу інформаційну насиченість.

Людина і глобальні проблеми людства. Поняття «криза». Сутність екологічних криз. Типологія екологічних криз. Природні екологічні кризи. Антропогенні екологічні кризи. Шляхи подолання екологічних криз на зламі століть. Людська життєдіяльність та причини трансформації біосфери Землі. Культура людини і біотичні чинники впливу на людину. Вплив антропогенних чинників на здоров'я особистості.

Рекомендована література

1. Вілков В. Людина і світ. – Харків, 2007. – 260 с.
2. Вілков В.Ю., Салтовський О.І. Людина і світ: Навчальний посібник. – К: Центр навчальної літератури, 2009. – 352 с.
3. Діденко В.Ф., Кондрашова-Діденко В.І., Віденко Л.В. Людина і світ: Словник. – К., 2008.
4. Діденко В.Ф. Людина і світ: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2007. – 229 с.
5. Людина і суспільство: Підручник / Р.А.Арцишевський, С.О.Бондарук, С.С.Возняк. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 416 с.
6. Людина і суспільство: Навч.-метод. посібник / За ред.. С.П.Щерби. – Тернопіль, 2006